

ПОЗИЦІЙНА СТРУКТУРА РЕЧЕНЬ З ПРЕДИКАТАМИ ВИМУШЕНОСТІ ТА ЗМУШУВАНOSTI

Оксана Тронь (Івано-Франківськ)

У статті досліджується семантико-синтаксична структура речень з предикатами вимушеності та змушуваності, а також аналізуються особливості предикатів як різновидів семантики дебітивної

The article highlights the semantic-syntactic structure of the sentence with the predicates of compulsion, the peculiarities of the predicates as varieties of debitive semantics are analyzed

Речення з предикатами вимушеності / змушеності (далі - ПВ) передають ситуацію мовлення, коли суб'єкт змушений (вимушений, зобов'язаний) виконувати якусь дію під впливом об'єкта каузативу (суспільних чи соціальних обставин, обставин родинного життя; окремих осіб, які мають каузативний вплив на суб'єкта). Цю семантичну пропозицію формують компоненти, що займають певну позицію у формально-граматичній будові двоскладних речень, які репрезентуються такими структурними схемами, як-от. N -V Inf, N -AUJ Inf, N -Part Inf, N -V , V Inf. Напр.: *Рід їхній постійно **мусить захищатися** від інших^дів (Д¹ Міще'нко). А^и змуШ^ні **були робити** % від часу зупинки (Ю. Збанацький). Мадюді **лишилося тільки тягати меблі з кімнати в кімнату** (А. Дімаров)... *Лруки заляпані дьогтем, і ряса, і чоботи, а ти їдь з ним до чесних людей у старости* (С. Воробкевич). Речення, побудовані за тією чи іншою схемою, можуть мати різну семантичну структуру.*

Оскільки модальні кваліфікатори ПВ характеризуються різною сполучуваністю (напр.: модальні модифікатори **треба, потрібно** - більш активною, а модальні дієслова **мати, мусити** - менш активною, виключно з інфінітивними предикатними актантами), то вони займають індіферентну позицію у структурі двоскладних та односкладних речень. Синтаксична валентність ПВ формує позиційну структуру речення, а також семантичну

(двокомпонентну та трикомпонентну). Отже, залежно від лексичного наповнення речення із ПВ структурної схеми N -V Inf можуть бути двох типів семантичних структур: двокомпонентні і трикомпонентні.

Двокомпонентна семантична структура, до якої входить складений предикат вимушеної дії і суб'єкт вимушеної дії, може бути представлена непоширеною моделлю S - Pг. Наприклад: *Й мусила таки піти Густя* (Є. Гуцало). *Ви мусите одружитися* (М. Зарудний).

Трикомпонентна семантична структура включає суб'єкт вимушеної дії, складений предикат вимушеної дії і об'єкт вимушеної дії. Наприклад: *Ми мусимо сповнити обіцянку* (М. Кривоніс). *...Мусила Ганка шукати пропажу* (Є. Гуцало).

По-різному виявляють себе у позиційній структурі речення компоненти: суб'єкт, об'єкт та різноманітні кваліфікатори. Так, речення структурної схеми N -V Inf - це конструкції з предикатом, утвореним шляхом поєднання інфінітивної форми дієслова, що виражає основне значення присудка, з модальними дієсловами вимушеності **мати, мусити**. Дієслова **мати, мусити** у реченнях із ПВ вживаються на означення того, що хтось є змушеним через якісь обставини робити (зробити) що-небудь, як-от: - *Тоді я і мушу, хай зіптивши зуби, робити гроші, думати над тим, над чим не думали наші предки, торгуватися за кожнукопійкуз дядьками* (М. Стельмах). - *Хоч би й луснули, а маємо зробити це...* (Д. Міщенко); або мовець переконує чи змушує співрозмовника здійснити певну дію. Наприклад: - *Ти [Семене] мусиш нині кинути все, а скакнути на годинку-другу до Тернового* (Г. Колісник). - *... Маєш, старий, коні, мусиш їхати, хоть би що було* (М. Черемшина).

У двох прикладах експлікація вимушеної модальності посилюється семантичним інтенсифікатором (актуалізатором) - фразеологізованою частиною речення (*хоть би що було, хоч би й луснули*).

Суб'єктом вимушеності у дво-, трикомпонентних семантичних структурах речень із ПВ виступають:

1) власні імена (суб'єкт - 3-я ос.): *Лежанка іще гаряча, то Паня мусить міняти боки* (В. Земляк);

2) імена осіб за професією, родом занять, за соціальним статусом, за національною належністю тощо: *...Бідний філософ це мусив доплачувати сільраді за цю справді некорисну скотину* (В. Земляк). *Віднині кожен хлоп мусить три дні на тиждень у пана працювати* (П. Наніїв);

3) займенники (*я, ми*) - S суб'єкт — мовець — *"Але ж я мушу йти і жати її конопельки", — подумав Павлюк* (В. Чемерис). — *Ми мусимо багато про що поговорити* (В. Дрозд);

4) займенники (*ти, ви*) — S співрозмовник - *Але передовсім ти мусиш прослухати лекцію мого чоловіка...* (О. Гончар); (*хтось, всі, кожен, він* тощо) - S - особа, що участі в розмові не бере - *Хтось же мусить працювати* (В. Чемерис). *В такому ділі кожний своєї вигоди мусить шукати* (М. Стельмах);

5) збірні іменники - *Шляхта муситиме братися за зброю* (В. Кулаковський),... *Громада мусить орендувати в нього [пана] і прогін, і берег* (М. Сиротюк);

6) іменники - назви соціуму, організацій, установ - *Трапляється часом і таке, що одна держава мусить диктувати свою волю іншій* (П. Наніїв).

Відсутність вербально вираженого суб'єкта в реченні можливе за умови, що суб'єкт відомий мовцеві з попереднього контексту, як-от: *Аби не впасти, мусив узятися за грубо витесаний шорсткий отвір* (В. Шевчук).

Означеність прямого об'єкта позначається:

1) власними іменами: *...Ще й Мурку мусить волочити* (В. Дрозд). *...Тепер він [Савка] мусить забрати ще й Явтуха* (В. Земляк);

2) загальною назвою особи чи осіб: - *Мушубрати всіх ліпших мусів Черна та околій і порадитися...* (Д. Міщенко);

3) артефактами: - *Шаблю мусив зняти з пояса* (Р. Андріяшик);

4) маніфестантами (*тіло, серце* тощо): - *Мушу супроводжувати тіло князя Добрита до Волина...* (Д. Міщенко). *Засилила голку в нитку й му сила далеко відводити руку* (Є. Гуцало);

5) зоонімами, натурфактами: *...Я мусила худобу пасти на вигоні* (С. Пушик). - *... Мусимо пирію призбирувати* (Є. Гуцало);

6) абстрактними іменниками: *-Іноді й злидні мусить купувати чоловік...* (М. Стельмах).

Найпродуктивнішими засобами вираження непрямого об'єкта у двоскладних реченнях із ПВ є такі словоформи:

1) до + Род. в. — *...Завтра в тебе горе чи лихо, мусиш бігти до нього* [пана], *а він тобі дулю з маком* (Є. Гуцало);

2) про + Зн. В. - *Я мусив знати про нього* [заступника директора] *якомога більше* (В. Дрозд);

3) за + Зн. В. - *Під часмитного оформлення ми мусимо сплачувати за них* [книги] *гроші* (Вітчизна, 1999, №7-8);

4) за+ Ор. в. - *Найдосвідченіші з посланців, <, >, му сили уважно стежити за діями коронного й пального гетьманів* (В. Кулаковський);

5) з + Ор. В. - *З ним* [батьком] *я мусив порвати...* (Р. Андріяшик). *Чому вони щасливі, а він мусить жити з ненависною старою жінкою*⁹ (М. Зарудний).

Семантика об'єктних конструкцій з прийменником до виражає спрямування до об'єкта; з прийменниками

про, за - вимушене (переважно негативне) ставлення до об'єкта, піклування про нього; прийменник з вживається у конструкціях із модальністю вимушеності на позначення об'єкта, з яким перебуває "в соціативному зв'язку суб'єкт дії" [СУЛМ 1972: 197].

Семантику змушуваності (присилування-за термінологією І. К. Кучеренка) [Кучеренко 1964:64] передають каузативні дієслова **змушувати, змусити, примушувати, приневолити, присилити, силувати, заставляти, нав'язувати, наказувати, веліти тощо**. Каузативні дієслова не раз були предметом лінгвістичних досліджень [Алисова 1971; Арутюнова 1976:19; Золотова 1982:166-168; Чудинов 1982:47-54; Dowty 1972; Kastovsky 1973;

Lyons 1996]. Оскільки існує два підходи щодо визначення меж даної групи, ми притримуємось "вузького" розуміння каузативності, що позначає причиново-наслідкові відношення між двома ситуаціями [Недялков, Сильницький 1969: 3; Онипенко 1983: 46-50]. За семантичною ознакою каузативні дієслова змушуваності (ПЗ) репрезентують *фактитивний* вид дієслівної каузації, коли імпульс каузації йде від агенса [Храковский 1973:

126]. Дієслова змушуваності "передбачають семантичну синтагму "модальний суб'єкт (агенс) + спонукання (каузація агенсом дії пацієнта) + диктальний суб'єкт (пацієнт) + дія (стан) пацієнта, що каузується агенсом", тобто вони семантичне тривалентні [Васильєв 1976: 21]. За умови експліцитного вираження синтагматичних сем, які А. Греймас називає класемами, а В. Г. Гак - синтагмемами [Greimas 1966: 53; Гак 1972: 376], ПЗ є й формально тривалентними, як-от: *Він наказав, щоб я пішов = Він наказав мені піти*. Л. М. Васильєв вказує, що модальний і диктальний предикати можуть передаватися одним дієсловом, тобто виражатися імпліцитно: *Він послав мене сюди = Він спонукав/заставив прийти/мене сюди* [Васильєв 1976: 21].

Каузативні дієслова змушуваності, сполучаючись з інфінітивами, девербативами, деад'єктивами, іменами семантики події, виконують у реченні специфічну функціональну роль - вони ускладнюють елементарне речення, формуючи таким чином поліпредикативність у структурно простому реченні.

Як бачимо, у реченнях із модальними дієсловами каузативної семантики типу **змушувати, примушувати** позиційна структура зовсім відрізняється від тієї, де предикатом вимушеності виступають модальні дієслова **мати, мусити**. Різниця ця полягає в тому, що в конструкціях з об'єктним інфінітивом експлікується більше однієї ситуації, а позицію підмета, займає не суб'єкт вимушеності (як це у реченнях з модальними дієсловами **мати, мусити**), а суб'єкт-каузатор чи обставина-каузатор, що змушують суб'єкта каузації виконувати якусь дію, яка займає дуплексивну позицію. Цей суб'єкт посідає у формальній структурі речення позицію прямого об'єктного поширювача, вираженого знахідним відмінком. Назви особи чи предмета, над якими відбувається дія, займають об'єктну позицію, але разом з тіш вони називають суб'єкта, носія каузованого стану чи ознаки. Ця подвійна семанто-синтаксична функція імен — свідчення ускладнення його структури, введення другого суб'єктного плану" [Золотова 1973:109]. Напр.: *Згодом інші примусить його [Ореста] повернутися назад...* (Ю. Мушкетик) де суб'єкт-каузатор виражений займенником *інше*, а суб'єкт-каузації - зворотним займенником у знахідному відмінку *його*.

У реченні *Казимир вдруге змушував її жити...* (Г. Колісник) іменний компонент «має подвійне значення, оскільки поєднує в собі значення об'єкта впливу каузації і суб'єкта каузованої дії. У даному прикладі суб'єкт головного предиката (S) впливає на суб'єкт (S) залежного предиката, репрезентованого інфінітивом, так що S виконує дію, передбачену суб'єктом головної предикації. Отже, структурно просте речення, крім основного, має додаткове предикативне ядро, тобто містить дві ситуації: перша позначає реальну каузуючу дію, а друга— ірреальну каузовану дію, суб'єкт якої позначається іменником або займенником непрямого відмінка, а сама дія— об'єктним інфінітивом. Таким чином, словосполучення "*її жити*" [тобто "вона повинна жити"] - це вторинна предикація, семантичне і граматично обумовлена основною предикацією.

Очевидно, що досліджувані каузативні дієслова мають семантику "змушувати когось виконувати якусь дію" (інфінітив при них означає дію, спрямовану на об'єкт, а не на суб'єкт (пор.: *Вороги змусили дівчину замовкнути*). У ситуації, вираженій каузативним дієсловом, об'єкт (*дівчину*) є одночасно суб'єктом некаузованого дієслова, тобто наявність однієї дії передбачає існування іншої дії чи стану як наслідок першої. Напр.: *Вороги змусили дівчину. -Дівчина замовкла*.

Каузативні дієслова змушуваності / присилування можуть виражати результативну дію суб'єкта основної предикації, як-от: *Нарешті Шишига змусив себе замовкнути* (В. Дрозд) // Шишига замовк. *Незабаром вона [Марійка] й справді примусила себе забути все навколишнє і вникнути в роботу* (О. Донченко). Зазначені конструкції моносуб'єктні, однак суб'єкт має одночасно два значення: значення експерієнсива і результати.

У сучасній українській мові можна виділити такі значення каузації у конструкціях із ПЗ:

1) значення каузації дії, коли S каузує S виконати або не виконувати певну дію: ... *Тарасов примусив його вийняти пістолет і буквально Програти епізод з підняттями руками* (В. Земляк);

2) значення каузації такої дії, коли S і S збігаються (власне каузація): *Відчувши, що дубіє, змусив себе підвестися, скинути штани та сорочку й пробігти берегом* (Ю. Мушкетик);

3) значення каузації, коли S каузує стан S : *-А президент нашого магістрату всім нам наказав бути його вухами й очима* (П. Наніїв);¹

4) значення каузації власного стану: *...Амбал змусив себе запертись у себе і думати, шукати вихід...* (Д. Міщенко);

5) значення каузативу, коли S перешкоджає § перебувати в якому-небудь стані: *Отож, сестра змусила мене довго не спати* (В. Земляк).² У реченнях із ПЗ суб'єктом-каузатором виступають:

1) назви осіб за професією, родом занять, соціальним статусом тощо, як-от: *...В коваля хоч і руки тремтіли, і плакав він, а **пан** таки змусив його* (В. Чемерис). *Саме **інженери** примусили вчених думати, як втрутитися в найглибші тайни кристалів...* (В. Собко);

2) збірні іменники: *Але **турки** примушували своїх бранців жити далі* (П. Загребельний). ***Гусарня** примушувала її [Олену] танцювати* (В. Чемерис);

3) подвійні суб'єкти, коли S і S збігаються: *...Не відповідаючи, **він** змусив **себе** пальцями поголубити її плече* (В. Дрозд);

4) абстрактні іменники, що позначають явища, властивості, поняття, процеси, пов'язані з відчуттями: ***Воно** [відчуття] з дитинства змушує соромитись себе і думати; думати* (Г. Колісник). - *Кревна **образа** змусила мене [Барабаша] до цього* (В. Кулаковський). ***Хвилювання** <...> примусило Лизавету примовкнути й наче задуматись над почутим* (С. Гуцало). *...**Страх** <...> примусить стелитися дух* (Д. Міщенко);

5) іменники із значенням процесів мовленнєво-мисленнєвої діяльності людини, як-от: ***Думка** про смерть примусила Стефу оглянутися на своє життя* (Г. Колісник). ***Згадка** про зустріч з Євгенам змусила забігати по кімнаті, нагримати на Олену Петрівну* (Н. Рибак). *А те **німування** примусило укланкути й Каломелу* (Д. Міщенко);

6) іменники, що позначають явища природи, натурфакти (*ніч, день, зима, сніг, злива* тощо): *Безсонна **ніч** <...> примусила не раз, не два обдумати похід на Крим...* (В. Шевчук). *Холодна **зима**, глибокі **сніги** <...> примусили сидіти в хаті* (Ю. Збанацький). *Гарячі **висівки** змусили застигну кров швидше зануртувати в ногах...* (В. Малик);

7) іменники, що позначають зовнішні подразники, і представлені мовцем як каузатори: *...Тоді постріл примушував озиратись весь натовп* (В. Земляк). *Настирливий зумер польового телефону примусив Нерчина одірватись від своїх думок* (Н. Рибак). *...Її тонкий укол змусить забитися серце швидше, пристрасніше* (Ю. Мушкетик). *Гомін, біганина по коридорах, іржання коней на подвір'ї змусили ректора звестися з крісла і рушити до дверей...* (І. Ле). *Кожен дзвінок у коридорі примушував здригатись: вона!* (А. Дімаров);

8) назви неістот (*новина, вість, справи, обставини* тощо): *...Ця **новина** змусила Єніфанія зупинитися й задуматися...* (Р. Іваничук). - ***Вість**. Вона змусила мене [Ясена] гнати без передиху день і ніч і потривожити твій сон...* (В. Малик). *...**Обставини** змусили мужів градських скликати його [віче] негайно...* (Д. Міщенко);

9) іменники - назви соціуму, установ: *... Кожна **партія** <...> примушує собі служити і, примушуючи, каже, що так треба в ім'я народу* (Р. Федорів). ~ ***Суд** змусив повернути йому 150 злотих* (В. Кулаковський);

10) маніфестант (*тіло, душа, серце*): ***Серце** <...> змусило розщедритися на ласку та умовляння* (Д. Міщенко).

У реченнях із ПЗ каузатив спрямована на суб'єкта, що стоїть в позиції об'єкта і виражається:

1) власними іменами: *А він [Іслам-Гірей] змусить її [Польщу] платити не тільки упоминки...* (В. Кулаковський);

2) загальною назвою особи чи осіб: *Заверган не примушував **господаря** просити вдруге* (Д. Міщенко). *Коб'як та інші хани ще примушували **ордиців** іти вперед.* (В. Малик);

3) особовими та зворотними займенниками: *І все ж якась велика сила традиції, селянський інстинкт примушують його зупинитися, подумати...* (В. Земляк). *Рвонувся бігти в монастир, але примусив себе спинитися* (В. Шевчук);

4) маніфестантами: *Загорний змушує працювати кожен м'язик, найменший **суглобик**...* (В. Собко);

5) зоонімами: *Циган <...> примушував звіра танцювати, ревіти, вклонятися публіці* (П. Наніїв). Прямий об'єкт, що вживається при об'єктному інфінітиві, передається:

1) артефактами: *Клим Синиця примусив написати **заяву*** (В. Земляк). *Веліимужі галицькі змусили його поцілувати **хрест*** (В. Малик);

2) абстрактними іменниками: *—...Саме це примусило просити вашої **аудієнції**, — пояснила Гагаріна* (П. Наніїв);

3) натурфактами: *Староста примушує молоти **борошно** тільки в його млинах* (В. Кулаковський).

Найпродуктивнішими засобами передачі непрямого об'єкта у реченнях із ПЗ є словоформи: до + Род. в., від + Род. в., про + Зн. в., за •+• Зн. в., з + Ор. в. Непрямий об'єкт у реченнях із ПЗ може стояти на місці об'єктного інфінітива, як-от: - *Чесць і політичні прожектори імперії нашої примушують мене [Потьомкіна] до дій* (П. Наніїв). У більшості ж випадків непрямої об'єкт зумовлюється семантико-синтаксичною валентністю інфінітива, напр.: - *Несхибний інстинкт життя примушував їх [молодих] утекти **від** мертвого людського **мозку**...* (Ю. Щербак). *Ніжні парфуми <...> на якийсь час змусили комісара поліції забути **про все*** (Г. Колісник). *Сковорода примусив себе засісти за творчий **труд*** (В. Шевчук). - *Ці боягузи змушують мене миритися з **лотрами*** (В. Чемерис).

Як відомо, детермінанти характеризуються автономністю у семантико-синтаксичній структурі речення. Однак, вважаємо, що у деяких випадках саме детермінанти відіграють вагому, а подекуди й визначальну роль у диференціації модальних значень дебітивності. Так, у реченнях із ПВ та ПЗ розрізняються такі локальні кваліфікатори:

1) власне місця перебігу подій -...*А мусили стояти в тійбагнюці довго* (В. Дрозд). ...*Мусив пересидіти* [Явтушок] *решту дня під возом* (В. Земляк);

2) напрямку руху - *Мав сам їхати* [Білоус] *до жандармерії в Гуклю* (Г. Колісник)... *Мусили ми до берега пристати неподалік наших місць* (В. Дрозд);

3) джерела руху -*Такимусив Терентій вискочити з господи...* (М. Стельмах). ...*Кутригурськікомодники* <... > *змусили оборонців вийти із схованок* (Д. Міщенко).

Не менш рельєфно у реченнях із ПВ та ПЗ вживаються: темпоральні синтаксеми, синтаксеми мети, причини таін.

Темпоральні синтаксеми виражаються прислівниками чи нерозкладними словосполученнями, як-от:... *Мусили цілеліто* [матері] *ходити на всі шарварки й гвалти* (В. Кулаковський). -...*Нині ж* *іншим мусиш клопотатися* (Д. Міщенко). *Колись не брав цього на карб, а зараз мусить визнати* (Д. Міщенко).

Темпоратив, що вказує на кінцевий відрізок часу і виражається синтаксемою до + Род.в., передається здебільшого абстрактними іменами темпоральної і процесуальної семантики, як-от: - *До Різдва вся Східна Україна мусить опинитися в наших руках* (В. Чемерис). *До світанку мусить перебраться на полтавський берег* (В. Дрозд). Темпоральна синтаксема за + **Зн. в.** вказує на часові рамки здійснення певної дії, як-от: -*Ніч місячна. Мусимо за ніч переконати ріку...* (С. Пушик).

Синтаксеми причини передаються конструкціями з прийменниками з, за, із-за (з-за), від (од), через: "за + Зн. в.", "за + Ор. в.", "з + Род. в.", "від (од) + Род. в.", "через + Зн. в.", "з-за (із-за) + Род. в.". Наприклад: *За таку провину порушника* <...> *примушували каятися в тому...* (Р. Іванчук)... *Цап дивився, сповнений презирства до тих, через кого мусив залишити такого вгрітого коша* (В. Земляк).

Цільові синтаксеми виражаються прийменниково-відмінковими формами "для + Род.в.", "на знак (у знак) + Зн. в.", "заради + Род. в.", "ради + Род. в.", "зادля + Род. в.", "в ім'я + Род. в.", "в інтересах + Род. в."), як-от: -*В інтересах держави Російської він* [Радожицький] *мусить замовчати* (П. Наніїв). *Не задля себе, задля люду кутригурського маємо йти і добувати землю* (Д. Міщенко). -*Але для того ми спершу мусимо вбити в собі полковника Носа.* (Р. Іванчук).

У семантико-синтаксичній структурі речень із ПВ та ПЗ вживаються також кваліфікатори якісної характерне гики дії, які виражаються:

а) прислівниками, як-от: **Той** [погляд] *примусить кожного відповідати сповна...* (В. Дрозд). - *Мусимо якнайшвидше захопити побільше простору* (В. Чемерис). *Не страх примушував їх [людей] крастись тишком-нишком...* (В. Шевчук);

б) нерозкладними словосполученнями, як-от: *кров з носа, з гріхом пополам* тощо, напр.: .../ *тепер кров з носа* [Данько] *мав виконати свою обіцянку* (А. Дімаров). *І я мушу тепер стояти на повен культурний зріст* (В. Дрозд);

в) іменниками в орудному відмінку (напр.: *Їх* [ромейв] *тільки силою можна примусити розмовляти з варварами* (Д. Міщенко). -*І ми її* [чернь] *вогнем і мечем примусимо до покори* (В. Чемерис). -*Пан їх* [жінок] *гвалтом примушував з ним спати* (В. Чемерис);

г) різними прийменниково-відмінковими формами ("з + Ор. в.", "на + Зн. в.", "під + Ор. в.", "в + Д. В.", "через + Зн. в.", "над + Зн.в."). Наприклад: *Він* [Лука] <...> *над силу примусив себе не просто впасти на ліжко, а роздягнутися...* (В. Собко). ...*А вранці під вартою* <...> *примушують розбирати будиночки...* (В. Земляк). *Отже, щось було таке в Пароконеві, що й зараз змушувало ставитись до нього з повагою* (Ю. Мушкетик).

Всі зазначені синтаксеми підсилюють або й зумовлюють вимушеність ситуації, стану, певного положення справ.

Речення з предикатами вимушеності (ПВ) та змушуваності (ПЗ) передбачають необмежену кількість детермінантів. Наприклад: *Марійка сама себе питала: <...> що примушувало її [матір] цілі ночі просиджувати в лабораторії з лупою в руках над куткою колосків або зерна?* (О. Донченко).

Таким чином, речення з ПВ та речення з ПЗ характеризуються різною позиційною структурою, що складається з облігаторних, напівоблігаторних та факультативних компонентів. Специфіка семантико-синтаксичного значення структур із каузативними дієсловами змушуваності полягає в тому, що, на відміну від речень з предикатами вимушеності, вони двосуб'єктні: S так впливає на S , що той змушений здійснити дію, яка йому приписується. Крім того, ці речення характеризуються модальною двоплановістю.

БІБЛІОГРАФІЯ

Алисова 1971 -Алисова Т. Б. Очерки синтаксиса современного итальянского языка: Семантическая и грамматическая структур простого предложения - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1971. - 293с.

Арутюнова 1976 - Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл: Логико-семантические проблемы. - М.: Наука, 1976. - 383с.

- Васильев 1976 - Васильев Л. М. Модальные глаголы и их отношение к структуре предложения // Синтаксис и интонация: Межвуз. научный сборник. - Уфа, 1976. - С. 14-25.
- Гак 1972 - Гак В. Г. К проблеме семантической синтагматики // Проблему структурной лингвистики. - М.: Наука, 1972. - 367-396с.
- Золотова 1973 - Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка. - М.: Наука, 1973. - 351с.
- Золотова 1982 - Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса. - М., 1982. - 367с.
- Кучеренко 1964 - Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. - Ч. II. - К.: Вид-во Київського ун-ту, 1964,- 157с.
- Недялков, Сильницкий 1969 - Недялков В. П., Сильницкий Г. Г. Типология морфологических и лексических каузативов // Типология каузативных конструкций. - Л.: Наука, 1969. - С. 20 -50.
- Онипенко 1983 - Онипенко Н. К. Каузативное осложнение простого предложения (на материале каузативных синтаксисов имени существительного). - НДВШ ФН. - 1983. - №6. - С. 46-50.
- СУЛМ 1972-Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. - К., 1972. - 516с. Храковский 1973 - Храковский В. С. Очерки по общему и арабскому синтаксису - М.: Наука, 1973. - 289с. Чудинов 1982 - Чудинов А. П. О семантике и классификации каузативных глаголов. - Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1982. - С. 47-54. Dowty 1972 - Dowty D. R. On the syntax and semantics of the atomic predicate CAUSE // In: Papers from the Eighth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Circle. - Chicago: Chicago Linguistic Circle, 1972. Greismas 1966- Greismas A.-J. Semantique structurale, Paris, 1966. ' Kastovsky 1973 - Kastovsky D. Causatives // Foundations of Language 10, 1973. Lyons 1996 - Lyons I. Semantics. - Cambridge, London, New York: Cambridge University Press, Vol. 2. - 1996. - С. 488-494.

ВІСНОМСТІ ПРО АВТОРА

Оксана Тронь - аспірант кафедри загального та порівняльного мовознавства Прикарпатського університету ім. В. Стефаника.
Наукові інтереси — проблеми семантичного синтаксису.